

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

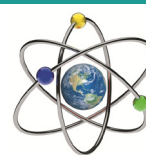

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 328 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Said Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati.....	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati.....	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari....	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafuz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari.....	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish.....	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадирова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	

TARBIYACHINING KASBIY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Shamshetova Anjim Karamaddinovna

O'zDJTU, Pedagogika va psixologiya kafedrası professori,
psixologiya fanları doktori (DSc)

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilarining psixologik xususiyatlari ochib berilgan. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachilarning kasbiy o'zini o'zi anglash jarayoni, shuningdek, bu jarayonni takomillashtirish masalalari batafsil yoritilgan. Maqolada tarbiyachining shaxsiy sifatleri, kasbiy motivatsiyasi hamda bola shaxsini shakllantirishdagi psixologik omillar ilmiy asosda tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tarbiyachi xarakteri, bog'cha iqlimi, bola shaxsi, xulq-atvor, psixologik omillar, bola tarbiyasi.

Abstract: This scientific article reveals the psychological characteristics of preschool teachers. It provides an in-depth analysis of the formation and development of professional self-awareness among preschool educators within early childhood education institutions. The article focuses on the personality traits of teachers, their professional motivation, and the psychological factors influencing the development of the child's personality.

Key words: teacher's character, kindergarten climate, child's personality, behavior, psychological factors, child upbringing.

Аннотация: В данной научной статье раскрыты психологические особенности воспитателей дошкольных образовательных учреждений. Подробно рассмотрены вопросы формирования и совершенствования профессионального самосознания воспитателей в системе дошкольного образования. Особое внимание уделено личностным качествам воспитателя, его профессиональной мотивации и влиянию психологических факторов на развитие личности ребёнка.

Ключевые слова: характер воспитателя, климат детского сада, личность ребёнка, поведение, психологические факторы, воспитание ребёнка.

KIRISH

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotining ta'limi bir qator ijobiy o'zgarishlar bilan tavsiflanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi insonparvarlik yondashuvlari shaxs rivojlanishini ta'minlashga va yangi ta'lim dasturlarini yaratishga bo'lgan yondashuvlar kelajak avlodni komil shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan. Maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish, barkamol avlod ta'lim-tarbiya jarayonining tarbiyachilar tomonidan to'g'ri tashkil etilishini ta'minlashda tarbiyachilarning kasbiy mahorati hamda ularning malakasini oshirish jarayonini samarali tashkil etish muhim hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-son¹ qarori o'sib borayotgan avlodni sog'lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta'lim-tarbiya jarayoniga samarali ta'lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta'limning samarali tizimini tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilishini ko'zda tutgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3955-son² qaroriga muvofiq, shuningdek, maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sog'lom, faol, to'laqonli, jamiyatga moslashgan bola shaxsini shakllantirish, o'sishida turli nuqsonlari bo'lgan

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-son qarori: <https://lex.uz/ru/docs/-4327235>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3955-son qarori: <https://lex.uz/docs/-3923110>

bolalarni, shuningdek, reabilitatsiya qilish va sog'lomlashtirishga muhtoj bolalarni o'qitish, tarbiyalash va integratsiya qilish uchun qulay muhit yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, samarali davlat boshqaruvi tizimini yaratish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari davlat va nodavlat tarmog'ini kengaytirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, ularni malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, maktabgacha ta'lim tashkilotlariga bolalarni qamrab olishni keskin oshirish, ta'lim-tarbiya jarayonlariga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish orqali bolalarni har tomonlama intellektual, ma'naviy-estetik, jismoniy rivojlantirish hamda ularni maktabga tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash maqsadida bir qator qaror va farmonlar qabul qilindi.

Respublikamizda amalga oshirilayotgan bir qator ishlar maktabgacha ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy bazani yanada takomillashtirish, maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan bir qator maqsadli yo'l xaritalari ham ishlab chiqilgan.

Maktabgacha ta'lim-tarbiya jarayonida bolalarning rivojlanganlik darajasini va ularning umumiy boshlang'ich ta'limga tayyorligini aniqlay olish uchun ham ularda bolalar psixologiyasiga oid o'quv-metodik, didaktik materiallar va adabiyotlar bo'lishi lozim. Agar bog'cha davrining o'zida rivojlanishida jismoniy yoki xulqi og'ish holatlariga o'xshash belgilar kuzatilsa, darhol tarbiyachilar bola bilan individual ishlash malakalariga ega bo'lishi ham kerak. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar ta'limining kompleks texnologiyalarini ishlab chiqish, inklyuziv ta'lim, eng yangi reabilitatsiya va abilitatsiya usullarini keng joriy etish, ularning izchil ijtimoiylashuvini ta'minlash masalalari ko'ndalang bo'lib turibdi.

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida faoliyat ko'rsatayotgan tarbiyachilar bog'cha muhitini sog'lomlashtirish, bolani bog'cha muhitiga moslashtirish muammosi hamda bolalar bilan til topishib to'g'ri munosabatlarni tashkil etish muammosi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Hammamizga ma'lumki, bolalarni bog'cha sharoitlariga moslashish ko'pincha juda og'riqli va mas'uliyatli vazifa hisoblanadi. Ushbu jarayonlarda bog'cha tarbiyachilaridan kuchli tajriba hamda iroda talab etiladi. Tarbiyachi bolaga bo'lgan munosabatlarida ehtiyotkorlikni oshirib, o'z vazifasini talab darajasida bajarmasalar, bola bog'chaga moslashish davrining o'zida psixologik zo'riqishlarni olishi tabiiydir.

Bizga ma'lumki, bolani bolalar bog'chasiga qabul qilish juda qiyin va mas'uliyatli davrdir. Bolaning bolalar bog'chasidagi yangi muhitga qanday moslashishi uning jismoniy va ruhiy holatiga bog'liq bo'ladi. Bolalar bog'chaga to'g'ri moslashuv jarayonlarini olib boruvchi ham tarbiyachi bo'ladi, lekin bog'cha bilan bog'liq psixologik to'siqlarni to'g'ri tahlil qilishi, bolalarga bog'chaga borish lozimligini ota-onalari ham tushuntirishlari kerak. Bola uchun onasidan ma'lum uzoq vaqt ajralish bosqichi, begonalar bilan ma'lum muddat qolishi bolani stressga ham solib qo'yadi. Bu o'z navbatida bolaning immun tizimidagi zaiflikni keltirib chiqarsa, sharoitlardagi noqulaylik psixologik to'siqlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi, bu esa bola xulq-atvorida salbiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Bolalarga katta yoshdagilar, ota-onalar muloqoti va xatti-harakatlarning yangi shakllarini yaratilishi ma'lum muddat xavotirlarni kuchaytiradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachining shaxs xususiyatlari, shaxslararo munosabatlari va xulq-atvori bola shaxsiga ta'sir ko'rsatuvchi omillardan hisoblanadi. Tarbiyachilarning kasbiy faoliyat motivatsiyalari, kommunikativ tolerantligi, kasbiy xususiyatlari, shaxslararo munosabatlardagi pozitsiyasi, o'zini o'zi kasbiy-pedagogik rivojlantirishga tayyorligi hamda kasbiy pedagogik faoliyatga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash zarurati tug'ilmoqda.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarning kasbiy o'zini o'zi anglashini shakllantirish va takomillashtirishning ilmiy va amaliy muammosi dolzarb hisoblanadi.

Kasbiy kompetensiyani o'qituvchining bolalar, hamkasblar bilan samarali o'zaro munosabatlarni tashkil etish va insonparvarlik qadriyatlarini hamda ehtiyojlariga asoslangan bilim va ko'nikmalar darajasi sifatida hisobga olgan holda, uning rivojlanishining muvaffaqiyatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan omillarni yanada yaxlitroq ko'rsatish kerak. Bunday ta'sirning ijobiy va salbiy parametrlarini aniqlash bo'yicha aniq tadqiqot ishlarini amaliyotga tatbiq qilishimiz lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Psixolog olimlar mutaxassisning kasbiy faoliyati samaradorligini o'lchashning individual shaxsiy motivatsiyasini, yo'nalishini, kompetensiyasini kuchli psixologik omillar deb hisoblashadi.

Psixologlardan L. S. Vigotskiy, A. Maslou, K. Rodgers va boshqalar bola shaxsining aqliy rivojlanishi nazariyalarida maktabgacha yoshdagi o'qituvchining kasbiy mahoratiga erishish va takomillashtirishning psixologik omillari muammosini o'rganish uchun ilmiy shart-sharoitlarni ko'rib borish lozim, degan ilmiy fikrlarini ilgari suradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi ushbu mavzu doirasida tarbiyachilarning kasbiy psixologik xususiyatlarini aniqlash, ularning shaxsiy sifatlari, motivatsiyasi va kasbiy faoliyat samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni o'rganishga qaratilgan. Ma'lumotlar empirik kuzatish, suhbat, so'rovnomalar va psixodagnostik testlar orqali to'plandi. Tadqiqot jarayonida maktabgacha ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilar o'rtasida individual suhbatlar o'tkazilib, ularning kommunikativ, emotsional va refleksiv holatlari tahlil qilindi. So'rovnomalar yordamida tarbiyachilarning o'z kasbiga bo'lgan munosabati, o'zini o'zi rivojlantirishga intilishi hamda bolalar bilan muloqotdagi psixologik yondashuvlari o'rganildi. Olingan ma'lumotlar sifat (kontekstual tahlil) va miqdoriy (statistik ko'rsatkichlar) jihatdan tahlil qilinib, natijalar taqqoslash usuli orqali umumlashtirildi. Shuningdek, kuzatuv va intervyu natijalari psixologik tahlil mezonlariga asoslangan holda qayta ishlanib, xulosalar chiqarildi. Natijada tarbiyachilarning kasbiy o'zini anglash, muloqot madaniyati va hissiy barqarorligining bolalar psixologik rivojlanishiga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi shaxsining individual psixologik xususiyatlari, ya'ni tarbiyachining jinsi, yoshi, shaxsiy xususiyatlari, kasbiy salomatlikning rivojlanish darajasi, samarali muloqotlarni olib borishi jiddiy ahamiyatga ega ekanligini ham bildirib o'tishadi.

Bog'cha tarbiyachining o'quv faoliyati parametrlarini tahlil qilish, uning maxsus sharoitlarini hisobga olgan holda, bir qator ko'rsatkichlarni – harakatchanlik, oldindan bilish qobiliyati, refleksivlik, subyektivlik, bag'rikenglik, o'zini o'zi boshqarish va uning o'zini o'zi rivojlantirish sababi, harakatlantiruvchi kuchi, manbasini oldindan aniqlashga imkon berdi. Shaxslararo muloqotda konstruktiv munosabatlarni va kasbiy faoliyat samaradorligini amalga oshirishni ta'minlash ishlarini maqsadli qo'llab-quvvatlash haqidagi taklif va xulosalarni bildirishgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgacha ta'lim kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari, shart-sharoitlari, bog'cha bolalari bilan tarbiyachining munosabatlariga mo'ljallangan o'quv-uslubiy qo'llanmalar keng ko'lamli xorij psixologlari tomonidan tatbiq etilgan.

Maktabgacha ta'lim tarbiyachi-pedagoglari yosh avlodga ta'lim-tarbiya berishdagi zarur majburiyatlar buyuk mutafakkirlar asarlarida juda katta urg'u berilganligining guvohi bo'ldik, ularning fan nasihatlarini hozirgi kundagi ta'lim talablariga ham mos keladi.

Tadqiqotimiz mavzusiga mos tarzda barcha ilmiy izlanishlarda bog'cha ta'limiga oid tarbiyachi-pedagoglarning kasbiy faoliyati samaradorligini belgilovchi mezonlari, omillari psixologik jihatdan yetarlicha ochib berilmagan.

Tadqiqotlarda tarbiyachi bilan bolalarning o'zaro munosabati psixologik tadqiqotlarda o'rganilgan bo'lsa-da, uni tadqiq etishni muntasil va turli milliy muhitlarda amalga oshirishga zarurat mavjud. Tarbiyachi-pedagoglar bolaga munosabat, madaniyat, ijodkorlikni qadrlashni, bolalarning shaxsiy rivojlanishi, o'z-o'zini rivojlantirish jarayonini qo'llab-quvvatlashi, insonparvar pozitsiyani namoyon etishi, bolalarning jismoniy va ma'naviy rivojlanishini saqlashi, bolalarni tarbiyalash va o'qitishning zamonaviy texnologiyalarini joriy etish bo'yicha pedagogik faoliyatni amalga oshira olishi, o'z-o'zini tarbiyalash va shaxsiy o'sishini ta'minlab borishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni. – <https://lex.uz/docs/4545884>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. – <https://lex.uz/docs/5841063>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 26-maydagi "Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi hamda uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-79-son Farmoni. – <https://lex.uz/docs/6476175>
4. Астапов В. И. Определение готовности детей к обучению в школе. – М., 1991. – 157 с.
5. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М., 1968. – 464 с.
6. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmat. Fan dasturi. Mas'ullar: M. N. Ag'zamova, M. Q. Razzokova. – TDPU, 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.